

Mál nr. 95/1999

**M
og
Vátryggingafélagið X v/ líftryggingar.**

Ágreiningur um bótaskyldu úr líftryggingu fiskimanna á smábátum.

Gögn.

1. Málskot móttakið 16.4.1999.
2. Niðurstaða Tjónanefndar vátryggingarfélaganna í máli nr. 576/1996.
3. Ljósrit af skipstjóraskírteini, dags. 20.5.1981.
4. Kaupsamningur varðandi mótorbátinn J, dags. 21.12.1994.
5. Minnisblað starfsmanns X frá 31.1.1995.
6. Bréf S, dags. 24.2.1995.
7. Samrit húf- og áhafnatryggingarskírteinis fyrir J tímabilið 1.2.95-31.12.95, dags. 23.2.1995.
8. Skilmálar fyrir líftryggingu fiskimanna á smábátum.
9. Kaupsamningur varðandi J frá 15.3.1995 (en dags. 15.3.1994).
10. Bréf E, dags. 25.9.1995.
11. Staðfesting Hagstofu Íslands á dánardegi, dags. 29.9.1995.
12. Viðskiptayfirlit frá X, dags. 24.11.1995.
13. Tvö yfirlit (afreikningar) frá Reiknistofu fiskmarkaða hf.
14. Yfirlit úr greiðslumiðlunarsjóði.
15. Yfirlit yfir færslur frá Landssambandi smábátæigenda.
16. Yfirlit um löndunar- og uppboðsdaga á afla úr J.
17. Bréf lögmanns málskotsaðila, dags. 20.7.1995, 6.9.1995, 2.10.1995, 21.3.1997 og 4.6.1999.
18. Bréf X, dags. 26.2.1996, 17.5.1999 og 14.6.1999.

Málsatvik.

Með kaupsamningi, dags. 21.12.1994, keyptu E og H mótorbátinn J, sem er 4,99 brt. dekkadur trefjaplastbátur. Þann 31.1.1995 leitaði A, faðir E, eftir vátryggingum vegna útgerðar bátsins hjá X. Samkvæmt samriti áhafnatryggingarskírteinis, dags. 23.2.1995, hafði m.a. verið keypt líftrygging fiskimanna fyrir tímabilið frá og með 31.1.1995 til og með 31.12.1995. Grundvöllur iðgjaldaútreiknings voru tveir skipverjar allt tímabilið. Skírteinið var skráð á nafn E. Þann 6.2.1995 lést A. Þann 15.3.1995 seldu E og H bátinn.

Með bréfi dags. 20.7.1995 var af hálfu M, eftirlifandi eiginkonu A, krafist bóta úr líftryggingunni. Í málskoti segir að forsenda bátakaupanna hafi verið sú að A myndi róa með bátinn sem skipstjóri. A hafi haft skipstjórnarréttindi og stundað útgerð og skipstjórn til fjölda ára. Hann hafi því haft mikla reynslu af rekstri og skipstjórn, en þeir E og H enga. Í þessu skyni hafi A sagt upp sínu fyrri starfi frá og með 30.12.1994. Fyrri eigandi bátsins hafi átt að róa bátinum út febrúar 1995, en A til frambúðar eftir það. Eftir febrúar, þegar fyrri eigandi myndi hætta, kæmu E og H inn í staðinn og myndu að róa til skiptis, en A væri skipstjóri og færi alla túra. A hafi strax hafið störf við útgerðina og m.a. gengið frá tryggingum hjá X. Slæmt tíðarfar hafi verið í febrúar 1995 og því ekkert róið. Sama kvöld og A veiktist hafi hann rætt við fyrri eiganda um að nú gætu þeir farið að róa.

Af hálfu M er því haldið fram að A hafi verið í skipsrúmi á J, þegar hann lést 6.2.1995, og þá hafi umrædd líftrygging verið í gildi. Vátryggingarskírteini hafi fyrst verið gefið út þann 23.2.1995 og samkvæmt viðskiptayfirliti frá X þann 24.11.1995 hafi tryggingin verið í gildi til 24.3.1995, en þá hafi X fellt hana niður einhliða. Eftir að vátryggingaratburður verður geti

félagið ekki felld trygginguna niður með þeim afturvirka hætti að það sé ekki greiðsluskýlt. Félaginu hafi átt að vera ljóst að iðgjaldagreiðslur myndu berast því í gegnum Landssamband smábátæigenda í samræmi við ákvæði laga nr. 17/1976 um greiðslu váttryggingariðgjalda fiskiskipa. X hafi hins vegar ekki krafið Landssambandið um iðgjöldin og er það hugðist skila fénu hafi það fyrir mistök verið sent nýjum eiganda bátsins.

X hefur hafnað bótaskyldu úr umræddri líftryggingu. Það telur váttryggingarskírteini hafa verið gefið út við töku tryggingarinnar. Iðgjaldið hafi hins vegar ekki verið greitt og tryggingin því fallið niður með vísan til ákvæða í skilmálum sem ber yfirskriftina “Gildistaka - iðgjaldagreiðsla”. Ekki hafi verið um uppsögn að ræða því tryggingin hafi í raun aldrei tekið gildi þar sem iðgjald hafi ekki verið greitt. Við innheimtu iðgjalda gagnvart Landssambandi smábátæigenda sé það fyrirkomulag viðhaft að félagið krefjist þeirra fjórum sinnum á ári. Á árinu 1995 hafi þau fyrst verið krafín þann 11.4.1995. Þann 15.3.1995 hafi X hins vegar fengið tilkynningu um að E og H hefðu selt J. Samkvæmt upplýsingum X frá Landssambandi smábátæigenda bærust ekki greiðslur til þess vegna E og því engin merki þess að J hafi verið í útgerð á hans vegum. Þá telur X að A hafi ekki verið ráðinn í skipsrúm á J, er hann hann lést. Samkvæmt yfirlýsingu frá fyrri vinnuveitanda A og launaseðli sé ljóst að A hafi verið starfsmaður fyrri vinnuveitanda á umræddum tíma, þar sem hann hafi fengið síðast greidd laun fyrir tímabilið 29.1.1995-4.2.1995, en A lést tveimur dögum síðar.

Álit.

Telja verður óumdeilt í málinu að keypt hafði verið áhafnatrygging hjá X þann 31.1.1995 vegna útgerðar J og að tryggingin hafi m.a. falið í sér líftryggingu fiskimanna. Aðila greinir hins vegar á um það hvort tryggingin hafi fallið úr gildi frá upphafi vegna vanskila á iðgjaldi. Einnig er um það deilt hvort A hafi verið ráðinn í skipsrúm J, er hann lést þann 6.2.1995 þannig að eftirlifandi maki, M, eigi rétt til bóta úr líftryggingunni.

Í almennum skilmálum fyrir líftrygginguna segir m.a. í ákvæðum undir yfirskriftinni “Gildistaka - iðgjaldsgreiðsla” að váttryggingin gildi frá þeim tíma sem tilgreindur sé í váttryggingarskírteini. Þá segir að fyrsta iðgjald falli í gjalddaga þann dag, sem váttryggingin taki gildi, sé eigi um annað samið. Þá segir ennfremur í skilmálunum að ábyrgð félagsins sé lokið, ef fyrsta iðgjald er eigi greitt, þegar þess er krafist, en þá kröfu megi í fyrsta lagi gera á gjalddaga. Þessi ákvæði eru í samræmi við ákvæði 1. mgr. 14. gr. laga nr. 20/1954 um váttryggingarsamninga. Samkvæmt 17. gr. laganna getur félagið ekki samið um, svo gilt sé, að dráttur á greiðslu iðgjalds hafi í för með sér harðari kosti fyrir váttryggingartaka eða váttryggðan en segir m.a. í 14. gr. Í fyrirliggjandi samriti váttryggingarskírteinis fyrir áhafnatrygginguna kemur fram að tryggingin gildi frá 31.1.1995. Þá verður að telja, að með því fyrirkomulagi, sem viðhaft var við innheimtu iðgjalda gagnvart Landssambandi smábátæigenda á árinu 1995, hafi af hálfu X verið samið um greiðslufrest á iðgjaldinu í samræmi við uppgjörskerfi Landssambandsins. Iðgjald vegna J var fyrst krafið þann 11. apríl 1995. Þegar A lést hafði iðgjaldið því ekki verið krafið. Í ljósi áðurgreindra ákvæða í skilmálum, sbr. og 14. og 17. gr. vsl., var áhafnatryggingin og þar með líftryggingin þá í gildi. Án tillits til þess hvernig síðar tókst til með heimtu iðgjaldsins hafði X hvorki heimild í skilmálum eða lögum til að fella trygginguna úr gildi frá upphafstíma hennar eða öðru því tímamarki þannig að hún hafi ekki verið í gildi á dánardægi A.

Í skilmálum hinnar umdeildu líftryggingar segir að líftryggðir séu váttryggingartaki, sem fiskar á eigin bát, og/eða fiskimenn, sem ráðnir eru í skipsrúm hjá váttryggingartaka á báti þeim sem tilgreindur er á váttryggingarskírteininu. Ber að skilja ákvæði þetta svo að fiskimaður þarf að hafa hafið störf í skipsrúmi báts svo hann teljist vera líftryggður. Engin gögn liggja fyrir í málinu, eins og t.d. skriflegur ráðningarsamningur, sem staðreyna að A hafi tekið til starfa sem skipverji á J áður en hann lést. A lést 6 dögum eftir töku váttryggingarinnar. Lögheimili hans var þá að bænum K í Norður - Þingeyjarsýslu. Nefndin hefur ekki verið upplýst um banamein A, heilsufar hans síðustu dagana fyrir andlátið eða dvalarstað hans, er hann lést. Samkvæmt yfirliti Reiknistofu fiskmarkaða hf. um löndunar- og uppboðsdaga á afla úr J var

afla landað úr bátum í Sandgerðishöfn þann 7.2.1995, þ.e. daginn eftir andlát A. Verður samkvæmt þessu að ætla að J hafi verið á veiðum a.m.k. þann 7.2. Af fyrirbyggjandi gögnum verður ekki séð að staðið hafi til að A færi í þá veiðiferð. Þegar litið er til þessa og hversu skammur tími leið frá töku tryggingarinnar uns A lést þykja ekki nægar sönnur hafa verið færðar á að A hafi verið ráðinn í skipsrúm J í skilningi fyrrgreinds ákvæðis skilmálanna þannig að M eigi rétt til bóta úr líftryggingunni. Verður X því ekki gert að greiða M bætur úr líftryggingunni.

Niðurstaða.

M á ekki rétt til bóta úr líftryggingu áhafnartryggingar J hjá X eftir mann sinn, A, sem lést 6.2.1995.

Reykjavík, 29. júní 1999.

Rúnar Guðmundsson hdl.

Valgeir Pálsson hrl.

Jón Magnússon hrl.